

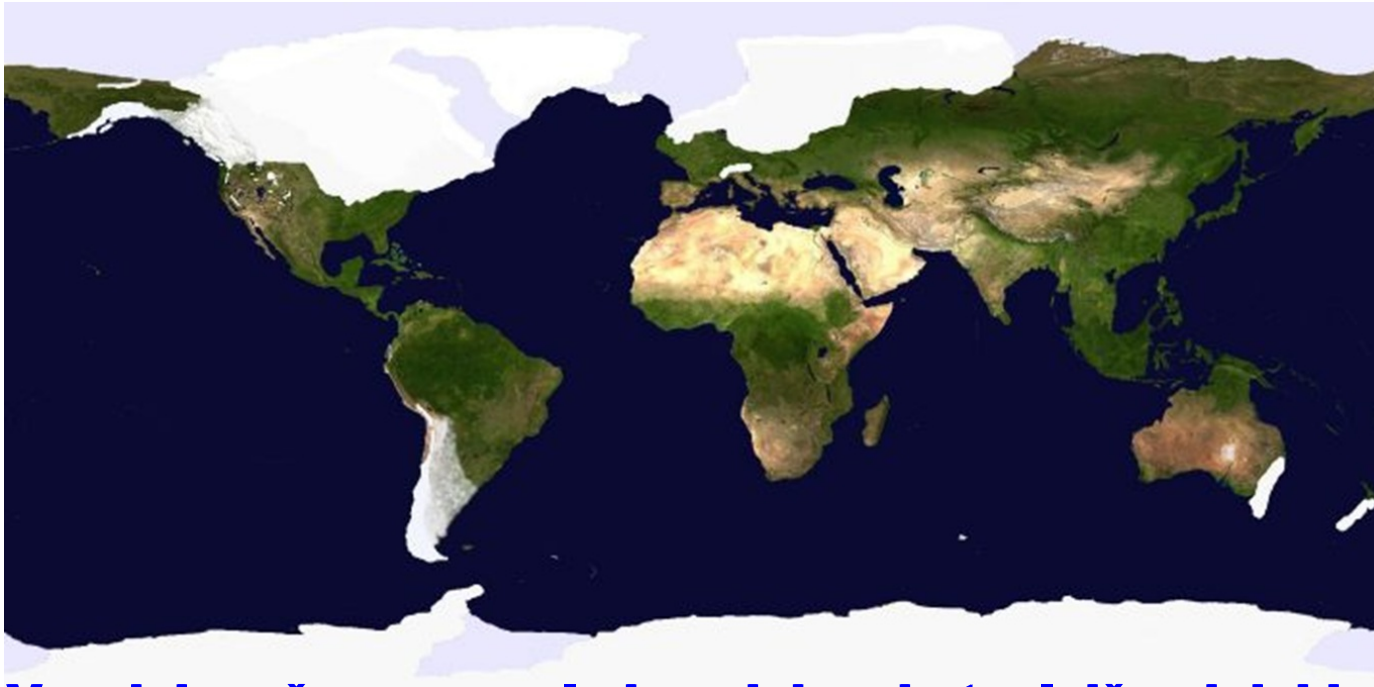
PRAZGODOVINA - Življenje v

Naša vrsta, HOMO SAPIENS, se je dokončno razvila v pleistocenu, zadnjem daljšem geološkem obdobju zemeljske zgodovine, ki se je pričelo približno pred 2 milijonoma let.

Za to obdobje je bilo značilno menjavanje ledenih in medledenih (toplejših) dob. Tem spremembam se je moral prilagajati tudi prazgodovinski človek.

V nenehnem težkem boju z naravo za preživetje so se razvijale njegove umske in telesne sposobnosti.

Obsega stalnega ledu v času viška zadnje ledene dobe pred pribl. 18000 leti.

V zadnjem času so se ledenodobna in toplejša obdobja menjavala v intervalih na 100 000 oz. 40 000 let.

V času zadnje ledene dobe, ki se je končala pred pribl. 10 000 leti so bile povprečne temperature nižje za 4 do 7°C (odvisno od oddaljenosti od ekvatorja).

Gladina morja pa je bila približno za 120 m nižja od današnje.

NAJSTAREJŠE OBDOBJE ČLOVEŠTVA IMENUJEMO KAMENA DOBA

Razdelimo jo na tri obdobja:

- starejša kamena doba (paleolitik)**
- srednja kamena doba (mezolitik)**
- mlajša kamena doba (neolitik)**

**Čas trajanja posameznega obdobja ugotovi
s pomočjo besedila v učbeniku (str.3)**

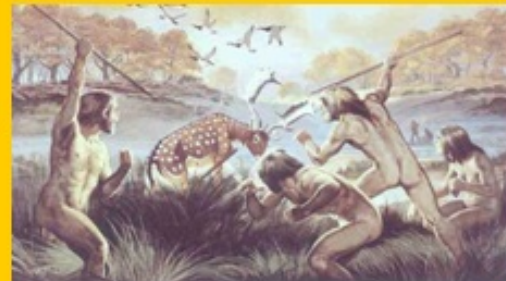
KAKŠNO JE BILO ŽIVLJENJE ČLOVEKA V STREJŠI KAMENI DOBI

Življenje lovcev in nabiralcev

- Ljudje v kameni dobi so se preživljali z **ribolovom, lovom** in z **nabiralništvom**.
- Lovili so velike, divje živali: medvede, dlakave leve, dlakave nosoroge, mamute, antilope, lose, ture, divje konje, pa tudi zajce, ribe in ptice.
- Lovili so v skupinah - **HORDAH** (20-25 mož).
- Lovci so se **selili**, občasno so si postavili **šotor** iz živalskih kož, lubja in listja, ki jih je prekrivalo leseno ogrodje ali kosti. Zatekli so se tudi pod skalne previse in jame.

Kdo je bil vodja skupnosti?

Lovska tehnika je bila preprosta. Lovci so skopali jamo, na dno položili priostrene kole ter nato jamo prekrili z listjem in vejami. S pomočjo različnih vab ali pa s kričanjem zvalili zveri in jih kamenjali do smrti. Meso so s kamnitimi rezili moški razkosali. Ženske so ga pripravile za hrano. Kože so obdelale, iz njih so sešile oblačila in šotorska krila.

Preberi!

ČLOVEK LOVEC IN NABIRALEC V PALEOLITIKU

Človek si je hrano v obdobju paleolitika pridobival predvsem s pomočjo lova in nabiralništva. Lovili so predvsem divje govedo, konje, bizone, divje prašiče, srnjad, kozoroge, v času poledenitve pa predvsem mamute, dlakave nosoroge in jamske medvede.

Običajno so lovili v skupinah, pri lovu pa so si pomagali s sulicami. Da so jih lažje ulovili, so živali zvalili v pasti ali pa jih pognali v prepad.

Mesno prehrano so si dopolnjevali z nabiranjem užitnih vrst sadja, korenin, zelenjave, medu in zelišč. Za prehrano pa so uporabljali tudi razne kuščarje, podgane, miši, žabe, žuželke in ličinke. Nekatera plemena v današnji Afriki ali domačini v Avstraliji se še danes prehranjujejo z ličinkami, ki so bogat vir beljakovin. Znatno delež mesa, potrebnega za prehrano, je predstavljalo meso že ulovljenih živali, ki so ga zapustile zveri.

Do pričetka uporabe ognja je človek vso hrano užival surovo, nato pa so jo pričeli peči. Iz obdobja mlajšega paleolitika so bile odkrite posode, na podlagi katerih se da sklepati, da so hrano pričeli že kuhati. Te posode so bile izdelane iz kamna, živalskih mehurjev in kož ter lesa, ki so ga zasmolili, da je lahko držal vodo.

Domnevajo, da so vodo segrevali na način, kot to počnejo pripadniki nekaterih plemen še danes, in sicer tako, da so posodo z vodo položili na segreto kamenje.

Oetzi

Puščice

Dosežki v razvoju tehnike

PESTNJAK

- za ubijanje
- za strganje
- razkosanje plena
- za rezanje
- za tolčenje

- večnamensko rezilo
- kamniti noži,
- sekire,
- šila, igle
- lok in puščica
- harpuna, trnek
- orožje
- netenje ognja
- čoln

ORODJE, OROŽJE

iz kamna, kosti in lesa

Kamen so obtolkli z drugim kamnom in tako izoblikovali ostre robove.

S pestnjaškim orodjem in orožjem so rezali, strgali, tolkli...

PREMISLI

Kako je razvoj orožja in orodja spremenil življenje ljudi?

UPORABA OGNJA

V obdobju **starejše kamene dobe** je človek spoznal ogenj, ki je močno spremenil njegov način življenja. Vendar pa ognja še niso znali sami oziroma umetno zanetiti (to spretnost pripisujejo šele neandertalcu iz obdobja srednjega paleolitika), temveč so ga morali ohranjevati. Najstarejše najdišče ognjišča je iz Terre Amate pri Nici v Franciji. Najdba je stara približno 400.000 let in predstavlja s kamnom obdelano ognjišče, postavljeno v sredini šotor.

Iznajdba ognja je spremenila človekov način življenja in prehranjevanja. Znanstveniki menijo, da se je nekje v času odkritja ognja človek pričel oblačiti: najprej v živalske kože, ki si jih je ovil okoli telesa, šele v mlajšem paleolitiku pa so pričeli uporabljati koščeno iglo ter tako tudi šivati oblačila.

Homo erectus - prvi človek,
ki začne uporabljati ogenj

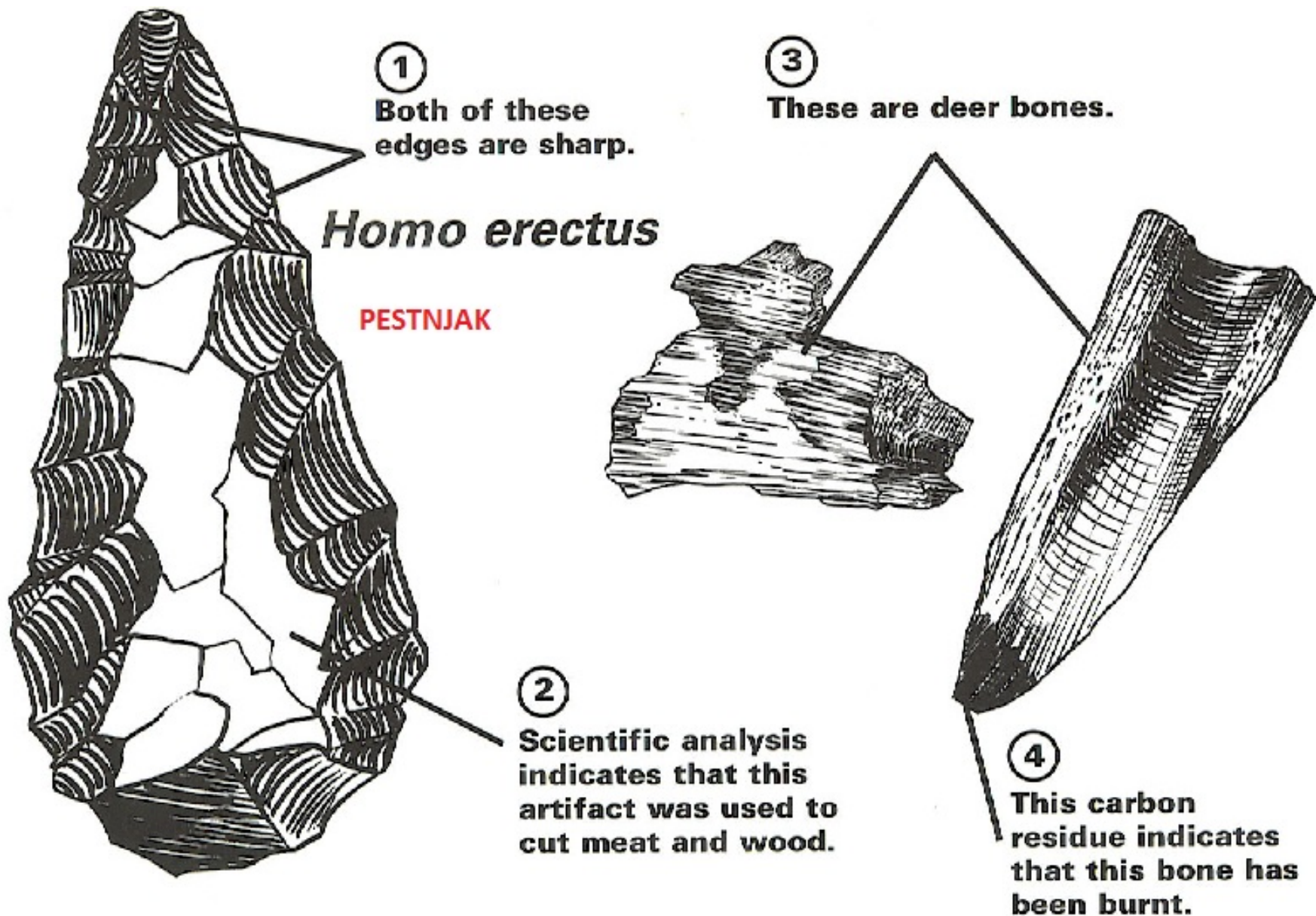

Katere prednosti je prinesla človeku uporaba ognja?

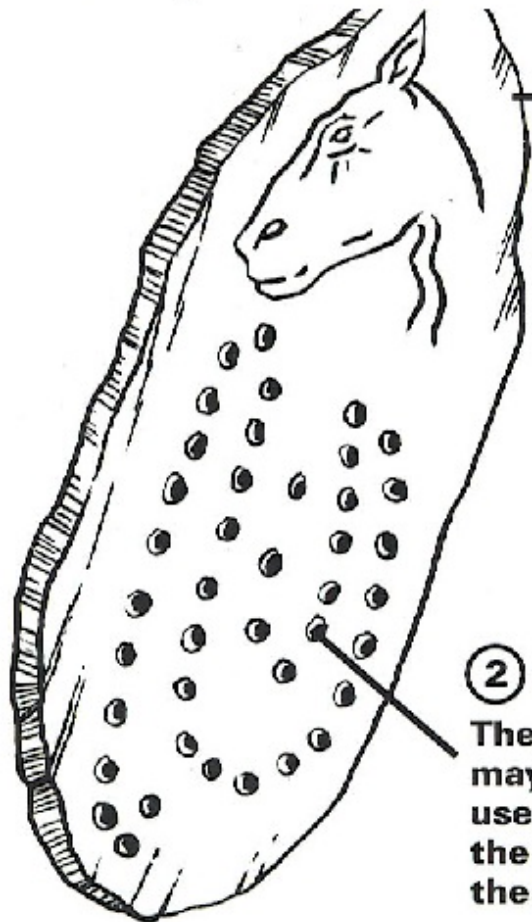

Oglej si slike in opiši vlogo, ki jo je imel ogenj v življenju prazgodovinskega človeka.

ORODJE IN OROŽJE STAREJŠE KAMENE DOBE

Homo sapiens sapiens

①

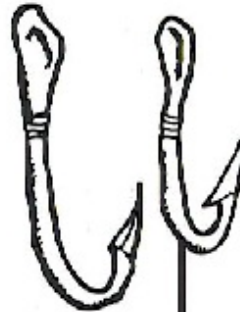
This artifact was created from a reindeer bone.

②

These marks may have been used to record the phases of the moon.

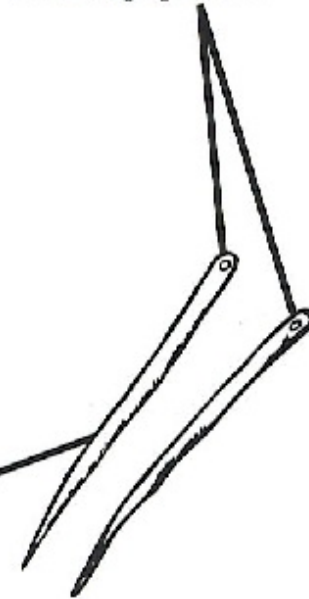
③

These holes were created using a stone tool with a sharp point.

④

These hooks and needles were made from animal bones.

Pojasni bistveno razliko med predmetoma na levi in desni strani skice.

PRILAGODITVE IN SPREMEMBE V NAČINU ŽIVLJENJA ČLOVEKA V MLAJŠI KAMENI DOBI

Kdaj, približno, nastopi obdobje mlajše kamene dobe ali neolitika?

Na katero podnebno spremembo se je moral prilagoditi človek?

Kako se je ta sprememba odražala v naravnem okolju v katerem je živel?

Otoplitev je povzročila izumrtje ali preselitev številnih živali, ki jim je prijalo hladnejše podnebje.

Pojavijo se tudi nove živalske vrste, ki so praviloma hitrejše, zato je bilo potrebno izpopolniti pripomočke za lov na daljavo (lok, puščice, trnek, harpuna, osti).

V učbeniku na strani 7 si oglej orodja in orožja iz mlajše kamene dobe in jih primerjaj z orodji in orožji starejše kamene dobe.

Kaj opaziš?

V mlajši kameni dobi se prične razvijati poljedelstvo in živinoreja.

Velika sprememba v mlajši kameni dobi

Paleolitik: pred 10 000 leti, konec zadnje ledene dobe, otoplitev

- Začetek **poljedelstva** (v Mali Aziji), požigalništvo, podaljšanje življenjske dobe
- Orodje in orožje je še vedno iz **kamna**, lesa in kosti, vendar bolje, finejše obdelano (luknje). Izumijo novo orožje, **lov na daljavo** (lok, puščica, trnek harpuna,) in orodje (srpi, žetveni noži, ralo, glavnik, koščene igle, žrmlje..).
- **Udomačitev živali** (pes, govedo, drobnica...), ljudje postanejo **živinorejci**. Živali so dajale človeku meso, mleko, volno in kožo, prenašale so tovor.
- Živijo v rodovni skupnosti, delo se deli na moško in žensko (lončarstvo, tkalstvo).
- Postavijo si **stalna bivališča** (šibje ometano z ilovico, pokrita z lubjem, mahom, slamo). Bivališča so bila tudi iz lesa, živalske kože, kamenja, na močvirjih in plitvih jezerih nastanejo na kolih (mostišča, čoln deblak).
- Začetek **naturalne trgovine**: blago za blago. Začnejo se **prve vojne** za zemljo.

Življenje poljedelcev

Stalna naselitev; hiša, vas, mesto

Poljedelstvo, najprej na **Bližnjem vzhodu**, ob rekah Nil, Evfrat in Tigris. To območje imenujemo tudi **rodovitni polmesec**.

Gojili so pšenico, ječmen in druga žita

Pred 8000 leti so na **Kitajskem** gojili pšenico, tisoč let kasneje pa tudi riž.

V **Srednji Ameriki** so gojili koruzo, fižol in buče, v Južni Ameriki so prvi pridelovali paradižnik, in krompir.

Prve **obrti**:

- lončarstvo
- predilstvo
- tkalstvo

ZVRST	ČAS	LOKACIJA	NAMEN
- los	okoli 10.000 p.n.š.	Evrazija	meso in vprega
- koza	okoli 7.000 p.n.š.	Perzija, Anatoloja	meso, mleko, koža
- ovca	okoli 6.500 p.n.š.	stepe ob Kaspijskem morju	meso, mleko, volna
- govedo	okoli 6.000 p.n.š.	Anatolija (ok.2500 p.n.š. dolina Inda)	meso, mleko, vprega
- svinja	okoli 6.000 p.n.š.	Anatolija	meso, koža
- osel	okoli 4.000 p.n.š.	Egipt	tovor in ježa
- polosel	okoli 3.000 p.n.š.	Sumerija	vprega

Z udomačitvijo živali se je pričelo obdobje mešanega kmetijstva. Na področjih, ki so bila za kmetijstvo neustrezna (puščavski in gorati svet), pa so se uveljavili nomadski pastirji.

Povečana pridelava poljščin in živinoreja, sta privedli tudi do spremembe v načinu človeškega življenja. Prihajalo je do viškov, ki jih je bilo potrebno shranjevati, zato so zidali posebne prostore, shrambe, za shranjevanje presežkov. To pa je že bila osnova za razvoj menjave oz. trgovine, ki je dosegla svoj višek pri visokih civilizacijah tedanje dobe.

KULTURE:

-pšenica

-oves

-ječmen

-grah

-leča

SPREMEMBE, KI SE UVELJAVIJO V NAČINU ŽIVLJENJA LJUDI V MLAJŠI KAMENI DOBI:

- poljedelstvo**
- živinoreja**
- obrt**
- menjalna trgovina**
- stalna bivališča**
- prva stalna naselja (vasi)**

Preberi besedilo v učbeniku na strani 5 in 7-8 ter odgovori :

- kako imenujemo prehod ljudi od lovcev in nabiralcev v poljedelce in živinorejce;**
- zakaj pravimo, da je otoplitev podnebja omogočila poljedelstvo;**
- katero obliko poljedelstva je človek najprej uporabljal;**
- kakšna so bila prva poledelska orodja;**
- katere so bile prve kmetijske kulture;**
- kje se je poljedelstvo najprej pojavilo;**
- zakaj je z poledelstvom prišlo do razmaha lončarstva;**
- katere so bile prve obrti;**